

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică” se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina”, „Ardeleana”, „Auraria”, „Beregsana”, „Berzovia”, „Bihoreana”, „Bistrițana”, „Bocșana”, „Brădetul”, „Cassa de păstrare”
Miercurea, „Cassa de păstrare” Seliște, „Chioreana”, „Cordiana”, „Corvineana”, „Crișana”, „Detunata”, „Doina”, „Economia”
Cohalm, „Economul”, „Făgețana”, „Fortuna”, „Furnica”, „Grănișterul”, „Hațegana”, „Hondoleana”, „Humedoara”, „Iulia”, „Lipovana”,
„Lugoșana”, „Lucașfăruș”, „Mercur”, „Mielul”, „Munteana”, „Mureșana”, „Mureșanul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Olteana”, „Oraviceana”,
„Patria”, „Plugarul”, „Poporul”, „Racoșana”, „Sătmăreana”, „Sebeșana”, „Selăgeana”, „Sentinela”, „Silvania”, „Someșana”, „Steaua”,
„Timșana”, „Ulpiana”, „Unirea”, „Victoria”, „Vlădeasa”, „Zărândeana” și „Zlătigueana”.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 12.—, pe 1/2 an K 6.—.

DIRECTOR
Dr. CORNEL DIACONOVICH.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Anul VI.

Sibiu, 25 Iunie 1904.

Nr. 26.

Contra băncilor noastre!

Este cunoscută tendențiositatea, cu care mare parte a pressei maghiare din țară s'a datat a se ocupa la fie-care ocaziune cu tot ce stă în oare-care legătură cu băncile naționalităților și în special cu institutele noastre de bani. Nu este acțiune pornită de conducătorii băncilor noastre, fie aceea ori cât de inofensivă, care să nu fie timbrată din partea celor orbiți de patimă, îndată drept o acțiune antipatriotică.

Astfel chiar și din incidentul conferințelor băncilor noastre, convocate cu scop de a lua măsuri pentru consolidarea și perfecționarea organizațiunii noastre financiare-economice, — lucru, care ar fi trebuit să fie urmărit cu simpatii de toți oamenii de bine — băncile noastre n'au rămas nesuspicionate, atribuindu-li-se până și tendințe iredentiste, precum am avut ocaziune a o arăta aceasta la timpul său în coloanele acestei Reviste.

Suspicionarea institutelor noastre de bani a devenit sistem, și de boala de a vedea în băncile române tot atâția inimi ai statului sunt cuprinși nu numai unii ziariști vinători de sciri sensaționale, ci une-ori chiar și bărbați cu rol în viața publică a țerei, dela cari tocmai în urma poziției înalte, ce ocupă, s'ar pute aștepta cu drept cuvânt mai multă obiectivitate și mai bună cunoaștere a adevăratei stări a lucrurilor.

Drept dovadă a acestei aserțiuni a noastre ne servește faptul, că în ședința comisiunii financiare a dietei, ținută la 14 crt., deputatul Hegedüs Loránt, aducând în discuțiune chestiunea controlului extern la institutele de bani, a propus luarea unor dispozițiuni speciale pentru contrabalansarea activității asocierii băncilor românesci și săsesci, cari — după părerea D-sale — ar fi „pronunțat na-

ționale” și prin urmare necorespunzătoare și de combătut.

„Ideile sulevate în anii trecuți în comisiunea financiară cu privire la controlul institutelor de bani — a dîs Hegedüs — s'au realizat ce este drept, dar nu prin concentrarea tuturor institutelor de bani maghiare, ci prin crearea câte a unei asocieri a băncilor române și săsesci, cari însă au tendințe pronunțat naționale”. În consecință propune: „ca guvernul să între în pertractări cu Banca Austro-Ungară, ca aceasta se re-escompteze numai cambiile acelor institute de bani, cari sunt membrii ai înființândei Asociațiunii comune pentru revisiunea reciprocă a registrelor, ceea-ce ar contrabalansa la tot cazul asocierile naționalităților”. Mai departe: „ca prin o lege nouă să se enunțe, că fie-care institut de bani din Ungaria este obligat ași publica bilanțul în limba statului, având a se precisa anume, ce poziții trebuie să conțină bilanțul”.

Suspicionarea activității asocierilor române și săsesci a băncilor, transpiră destul de evident din propunerea dlui Hegedüs, deși pe lângă întinsa publicitate ce s'a dat lucrurilor acestor asocieri s'a putut convinge ori-ce om nepreocupat, că singurul scop urmărit cu ele a fost și este, ca în cadrul organizațiunii mai mici și prin urmare mai agile, ce o au băncile române și săsesci, să se realizeze cât mai grabnic o parte din reformele reclamate de ani de zile cu multă insistență de opiniunea publică din țară.

Propunerea dlui Hegedüs pentru înființarea unei Asociațiunii regnicolare a institutelor de bani este de altcum și întârziată, căci o astfel de instituțiune, precum se scie există deja și încă cu statute aprobate de guvern, având în esență aceiași organizațiune, ca și asocierea băncilor române. Astfel că asociațiunea regnicolară și aceea a băncilor

noastre nu numai că nu se eschid una pe alta, ci ca unele cari urmăresc scopuri identice cu mijloace identice, se completează și sprijinesc una pe cealaltă

Dealtcum ministrul de finanțe Lukács reflectând la propunerea de mai sus a lui Hegedüs a declarat că statul nu voiesce a se ingera în această chestiune, căci ar întâmpina mari greutăți, care enunțările dovedesc din nou, că cercurile normative consideră consolidarea institutelor de bani și perfecționarea aparatului lor de control drept o chestiune, care trebuie să și afle soluțiunea în cadrul autonomiei proprii a însași institutelor de bani interesate. †

Cassele de păstrare și Asociațiunile.

De curând caselle de păstrare comunale din Viena au înaintat guvernului austriac un memorandum în care cer, ca. fie pe calea ordinațiunii, fie pe altă cale, ministrul de interne împreună cu ministrul de justiție să interdică asociațiunilor economice și de credit folosirea numirii de „cassă de păstrare“ în firmă. Mai departe ca, asociațiunile economice și de credit, să fie îndreptățite a libera libele de depozite spre fructificare numai cu autorizarea specială a ministrului de interne și în fine ca tribunalele comerciale și alte autorități îndreptățite la înregistrarea firmelor comerciale să respingă cererile acelor asociațiuni în firma cărora se cuprinde cuvântul „cassă de păstrare“.

În motivarea memorandumului se relevează între altele faptul că asociațiunile de credit se folosesc cu predilecțiune de cuvântul „cassă de păstrare“ pentru a câștiga în măsură mai mare încrederea publicului; pe când ele de fapt nu oferă deponenților aceiași garanție ca și caselle de păstrare comunale.

Din incidentul acestui memorandum „Magy. Pénzügy“ încă se ocupă cu chestiunea sulevată de caselle de păstrare comunale din Viena și se pronunță asupra ei cum urmează:

Deși la noi în țară, precum se scie, caselle de păstrare, cu puține excepțiuni, nu sunt instituțiuni comunale, garantate și de stat, ca în Austria, ci sunt în marea lor majoritate societăți pe acțiuni, cu toate acestea credem și noi, că nu este corect ca asociațiunile să se folosească de numirea „bancă“ ori „cassă de păstrare“ în firmă.

Cassa de păstrare ori banca, precum denotă deja numirea ei, este îndreptățită a primi spre fructificare și administrare capitaluri străine, pecând asociațiunile de credit nu sunt îndreptățite a primi și administra depozite spre fructificare dela nemembri.

„Ca asociațiune se privește — în sensul §-lui 223 al L. C., — acea societate, care se constituie pre lângă purtarea unei afaceri comune ori pe baza reciprocității, cu scop de a promova creditul, câștigul ori economia membrilor săi“. Legea însă totodată diferite soiuri de asociațiuni, dar între acestea asociațiunile împreunate cu caselle de păstrare nu sunt și nici nu pot fi, pentru-că numirea de cassă de păstrare

indică expres că institutul poate primi depozite spre fructificare dela *ori cine*, pecând dispozițiunea de mai sus a legii, restrânge activitatea asociațiunilor asupra membrilor săi proprii; prin urmare asociațiunile nu sunt îndreptățite a primi depozite spre fructificare dela nemembri și a lua rolul caseller de păstrare. Decisiunea principială a ministrului de comerț publicată zilele trecute enunță, cu provocare la §. 223 al L. C., că asociațiunea de consum, care vinde mărfuri și la nemembri poate fi disolvată judecătorește în sensul §-lui 248 al L. C. Aceasta decisiune referitoare la Asociațiunile de consum este validă și față de asociațiunile de credit, cari încă nu pot da împrumuturi la nemembri și nu pot primi depozite spre fructificare dela nemembri etc.

Intrebuintarea numirilor „bancă“ sau „cassă de păstrare“ din partea asociațiunilor de credit, trebuie combătută și din motivul acela, fiindcă pot da ansă la confuziuni, ba uneori chiar la seduceri intenționate. Este adevărat că pentru a corăspunde legii, asociațiunile, cari se folosesc în firmă de numirile „bancă“ ori „cassă de păstrare“ adaugă după cuvintele de sus „ca asociațiune“ (mint szövetkezet, als Genossenschaft), dar o indică aceasta în tabela de firmă și pe tipăriturile lor, de regulă prescurtat d. ex.: c. a., m. sz., a. G., lucru care de loc nu l orientează pe omul laic asupra fondurilor sociale ale institutului.

Iar aceste fonduri sociale nici decât nu sunt suficiente pentru a oferi siguranță recerută, celor-ce se folosesc de serviciile oferite sub numirea de bancă ori caselle de păstrare. Băncile ori caselle de păstrare au un capital social nevariabil, de obște cunoscut; depinde de părerea individuală a deponentului de a considera acest capital social drept o garanție suficientă ori nu. Acea însă se scie, că acel capital există, că nu se va reduce ori dacă totuși s'ar micșora, aceasta ajunge la cunoscință publică încă înainte de reducerea intenționată a capitalului social. Asociațiunile de credit din contra nu dispun nici o singură și de astfel de garanții permanente, de capitaluri sociale invariabile; anume nici atunci când membrii ar lua garanție nelimitată pentru obligamentele asociațiunii, ceea-ce la noi în țară este raritate. Membrii asociațiunii adecă pot ieși în sensul §. 235 al L. C. ori când din sinul asociațiunii pe lângă un anunț prealabil, în care cas responsabilitatea lor se normează conform §-lui 236.

De altă parte asociațiunea poate primi în sinul său ori-când membrii noi, în urma căror împrejurări capitalul social, care ar forma garanția față de deponenți, variază neîntrerupt, crește sau scade, ba poate chiar dispăre cu totul, fără ca deponenții să aibă cea mai mică idee despre aceasta.

Din motivele acestea trebuie să protestăm și noi ca asociațiunile de credit să se numească pe sine „bănci“ ori „cassă de păstrare“ și să primească și administreze depozite străine. Ar fi în adevăr timpul suprem să înceteze acest abuz, ceea-ce la noi se poate ajunge fără crearea unei legi noi ori emiterea unei ordinațiuni ministeriale, căci dacă tribunalele comerciale interpretează și aplică corect §. 223 al L. C. ele sunt îndreptățite, ba obligate chiar, a respinge înregistrarea acelor asociațiuni, în firma cărora se cuprinde o numire contrară cu scopurile indicate în §. 223 al L. C. †

Socialismul.

Până acum un an — doi, noi Românii din Ungaria am fost scutiți de curentul socialist. Astăzi însă părțile ungurene și ale Banatului sunt serios amenințate de socialism. Victimele dela Aleșd ne sunt vii în memorie. Ele au fost provocate de socialiști, cari lucră pentru răsturnarea ordinii sociale și morale, pentru nimicirea proprietății și capitalului, pentru desfacerea tuturor legăturilor, cari au ținut până acum strins la un loc pe cei de o religie, de o naționalitate și dintr'un stat.

Chestiunea e nu numai actuală ci și de mare importanță, așa că merită să ne ocupăm și noi de ea.

Ce este *socialismul*?

Acele doctrine economice-politice, cari au pretențiunea de a înlătura cu desăvârșire prin reforme, miseria morală și materială din societate și de a introduce o perfectă egalitate între toți membrii unei fericite comunități.

Intru ajungerea acestui scop, socialismul une-ori ține cont de natura legilor de dezvoltare, de alte-ori voesce să ajungă prin o săritură la șanțul care desparte societatea actuală de societatea idealistă ce el și-o închipuesce. Diferitele sisteme ale socialismului diferă mai ales în această privință unele de altele.

Socialismul în sens mai strict presintă numai un grad mai înalt al întovărășirii ce se validează în nenumărate feluri în viața de toate zilele ca s. e. la procurarea în comun a mașinilor de producțiune, etc.

Ajungerea la validitatea deplină a principiului social duce la *comunism*, unde se găsește o perfectă comuniune în muncă și usufruct.

Socialismul de stat are de scop să pună întreagă conducerea economiei în mâna statului, *anarchismul* din contră stăruie să nimicească ori-ce organizațiune de stat.

Ambele, în ce privesc ajungerea scopului intenționat, aparțin socialismului utopic sau fantastic.

Dirjecțiile socialismului se pot grupa în modul următor:

- a) *Socialismul fantastic sau utopic și cel științific.* Cel dintâu înlătură natura omenească și legile istoriei, și stăruie să valideze o perfectă organizațiune socială prin instituțiuni închipuite; al doilea procedează pe baza examinărilor și principiilor științifice, stăruind ca prin maturitatea convingerilor științifice să facă omenimea capabilă de a crea o situațiune socială mai perfectă.
- b) *Socialismul pacinic și cel revoluționar.* Cel dintâu voesce să ducă omenimea în statul socialist prin mijloace pacinice; al doilea prin revoluție.
- c) *Socialismul aristocratic și cel democratic.* Cel dintâu, ținând cont de diversitatea facultăților omenești, nu stăruie pentru egalitate perfectă; socialismul democratic însă stăruie pentru realizarea egalității perfecte.
- d) *Socialismul general și cel economic.* Cel dintâu stăruie să reformeze toate instituțiunile societății: familia, dreptul de proprietate și statul; cel de al doilea numai situațiunea economică.

Socialismul *economic* e iarăși:

- e) *Integral sau parțial,* după cum adecă voesce să înființeze o ordine de tot nouă referitor la întreagă viața economică sau numai în unele părți ale ei.

Acesta e iarăși de mai multe feluri, după-cum adecă stăruie mai mult pentru reformarea cu privire la distribuirea producțiunii sau a venitului ori la aceea a consumului.

Socialismul care pornesce din principiul pentru reformarea producțiunii stăruie a acapara pentru sine toate mijloacele de producțiune (colectivismul), ori numai capitalul (anticapitalismul).

Colectivismul e iarăși de 3 feluri: după-cum adecă voesce să lase toate mijloacele de producțiune în mâna statului (colectivismul de stat), sau în mâna comunelor (colectivismul comunal), sau în mâna întotirilor de muncitori (colectivismul societară).

- f) *Socialismul materialistic.* care se bazează pe dorința de a satisface trebuințele materiale sau *etic*, care își are baza în natura morală a omului.
- g) *Socialismul mirean și cel religios,* după-cum unul recunoaște numai instituțiuni mirenesce, iar altul instituțiuni religioase.
- h) *Socialism de stat și cel fără de stat* după-cum adecă recunoaște sau nu recunoaște dreptul de existență a statului.
- i) *Socialismul politic și cel civil.* Socialismul politic pune pond pe îndreptățirea egalității politice; cel civil însă pe îndreptățirea reformei economice.
- h) *Socialismul doctrinar și empiric.* Cel dintâu se călăuzesce de trebuințele teoretice, al doilea de trebuințele practice și de cerințele progresului.

Cu privire la scop socialismul este:

- a) *Socialismul resignării,* cum este al Shakirilor din America.
- b) *Socialismul plăcerilor* propoveduit de Fourier etc.
- c) *Socialismul distribuțiunii egalitare* sau comunismul.
- d) *Socialismul proletariatului trândav,* cum era în vechea Romă.
- e) *Socialismul proletariatului modern* pentru validitatea dreptului la produsele muncii.

Dându-ne seamă de principiile socialismului, vedem că acelea pornesc din următoarele motive:

- a) din egalitatea oamenilor;
- b) din dreptul egal al oamenilor la fructele pământului;
- c) din dreptul la deplină libertate;
- d) din adevăr și dreptate;
- e) din natura organizațiunii sociale respective de stat;
- f) din cerințele legilor de dezvoltare;
- g) din religie;
- h) din darvinism;
- i) din dreptul de existență;
- k) din dreptul de plăceri;
- l) din dreptul de a munci;
- m) din dreptul la credit gratuit;
- n) din dreptul la toate produsele muncii.

Miscările socialiste. Doctrina socialismului nu e nouă. Ea datează din timpurile cele mai vechi. Se poate dice, că socialismul e așa de vechiu ca și societatea omenească. Profeti, poeți, reformatori, învățați, de nenumărate-ori au dat expresiune nedreptăților — adesea foarte mari — de pe pământ. Aceasta s'a întâmplat și se întâmplă întotdeauna și pretutindeni îndată-ce — cu desolvarea societății — s'a constatat o diferență mai mare în distribuirea bunurilor materiale.

Așa a fost în vechime în Grecia, așa în Roma.

Plebeii din Atena au purtat lupte neîmpăcate contra proprietății și a bogățiilor.

Licurg a introdus prin legi aspre un fel de socialism de stat.

Filosoful Platon, vedând în familie și proprietate sorginea tuturor rivalităților și luptelor dintre oameni, sfătuiesc pe legiitor să introducă comunismul în societate. Era principiu ca în stat să nu fie nici bogăție, nici sărăcie.

În Roma, la început, proprietatea era comună. Mai târziu, prin creșterea diferenței în privința averii, se încep luptele pentru distribuirea gratuită de cereale și contra nedreptăților sociale. Au luptat în acest scop mulți bărbați vestiți ai Romei între cari și frații Grachi.

La poporul biblic — cu creșterea disproporțiunii în avere se răspândește nemulțămirea — căreia îi dau expresiune îndeosebi profetii.

Chiar în religionea creștină privită din punct de vedere economic, putem descoperi un socialism teocratic.

În fond și creștinismul a fost o luptă mare socială. Creștinismul încă își ridică vocea contra neegalității în avere și pe săraci îi ia în apărare față de cei bogati.

Însuși Mântuitorul vestese fericire pentru toți cei-ce sufer cu răbdare miseriile vieții; tot asemenea promite fericire celor puternici, cari vor fi blânzi, îndurători, și făcători de pace și pentru ca să fie desvirșiți le recomandă să-și vîndă averile și să le împartă săracilor. Creștinismul propoveduesc ca idei fundamentale: suferințele pe pământ, sărăcia și abdicarea de plăceri.

Idealul întemeietorilor creștinismului a fost muncitorul sărac și cinstit. Mesele comune ale primei societăți creștine au fost o expresiune a omagiului acestei societăți față de ideea comunismului.

Când a început să fie cucerite și clasele superioare și mai ales când creștinismul a devenit religione de stat, s'a întâmplat multe schimbări în noțiunea originară a creștinismului.

Clasele domnitoare superioare au trebuit cruțate; ba mai târziu și biserica a început să câștige avere.

Ideile socialiste revin în biserică adese-ori și în evul mediu. Diferite secte au stărut pentru comunitatea averii.

Cu dezvoltarea comerțului și industriei apare din nou la suprafață lupta din cauza neegalității în avere. Din astfel de idei s'a nutrit în mare parte și revoluțiunea franceză, care a adus cu sine învingerea burgheziei, care a fost tovarășe de luptă a proletariatului fără avere, până când a trebuit să lupte contra vechilor deosebiri de clase.

În urma libertăților economice a urmat apoi întărirea capitalismului și deodată cu aceasta ruptura dintre burghezie și proletariat.

Din această situațiune ideea socialistă și propaganda socialismului câștigă nouă putere; mișcări și stăruințe nouă apar pe terenul politicii sociale.

Socialismul în epoca mai nouă. Socialismul mai nou își are basa în creștinism. Că oamenii sunt egali, că pământul e al tuturor, că proprietatea privată nu are loc, că munca e singurul izvor al valorii, aceste principii cari ne sugerează idei socialiste, le întâlnim adesea la părinții bisericii și la scriitorii bisericesci.

Mai târziu ele au fost propoveduite de humaniști.

În timpul mai nou încă și-au găsit propoveduitori ca Hobbes, Rousseau, Mably, Morelly, Fourier, Brissot, Proudhon, etc.

Din greșelile revoluțiunii franceze socialismul a scos învățături nouă.

Saint Simon spune, că evul mediu s'a basat pe lupte și pe superstițiuni. Acest sistem a căzut și acum lumea stă în fața a două fapte: *munca și știința*. Societatea modernă trebuie să se organizeze pe basa muncii și trebuie condusă prin știință. De aceea în societatea modernă trebuie să fie o clasă a producătorilor și alta a învățătorilor. Să se creeze 3 camere: una care să aibă misiunea de a descoperi, alta de a investiga și a treia a executivei. Ceasta din urmă să dețină puterea, să încasseze dările, etc.

Teoria socialistului Saint-Simon, care învață că autoritatea religioasă a papei și cea politică a împăratului să se concentreze într'o singură persoană omnipotentă, numită *părinte*, nu este tocmai departe de concepțiunea socialismului teocratic.

La reformarea economică a societății S. Simon nu s'a cugetat mai temeinic. În contra capitalului a luat poziție.

Ch. Fourier este cel mai mare utopist ce a vădut până acum lumea, dar unul dintre cei mai mari cugetători socialisti. A fost contrar al revoluțiunii și al ori-cărei siluiri. El propoveduesc, că societatea trebuie întemeiată pe instinctele omenesci, pe cari urmându-le se va crea o astfel de organizație, care va asigura tuturor fericirea cea mai mare. Aceasta se va întâmpla în epoca asociației în falange, cari vor asigura dragostea de muncă. În falange rămâne neegalitatea de avere și diferența de clase.

Louis Blanc și Proudhon. Cel dintăiu a ajuns prin studiile sale la concluziunea, că concurența liberă pentru sărac înseamnă moarte, pentru classa mijlocie ruină. Pretinde că societatea dă dreptul de a trăi prin muncă, și că în societate domnesce miseria și nedreptatea. Ca proletariatul să se poată elibera îi lipsesc mijloacele de muncă; misiunea statului e să-i dea aceste mijloace. Statul să întemeieze ateliere, cari pe încetul vor trebui înlocuite cu întreprinderi individuale.

Despre economia națională dice că vatămă egalitatea, iar despre socialism că vatămă libertatea. A fost contrar al ori-cărei siluiri și al ori-cărei restringeri de libertate. Ajunge în fine la anarchism, unde, crede că, fie-care condus de echitate, va respecta drepturile altora și așa devine de prisos ori-ce potestate a statului respective ori-ce siluire.

Precum Blanc consideră organizarea muncii, așa Proudhon consideră organizarea creditului de pirghia, prin care capitalul se poate scoate din poziția lui actuală dominantă. Organizarea muncii nu e satisfăcătoare, aceea se va pute validita numai prin gratuitatea creditului, stergându-se cametele.

Socialismul științific s'a dezvoltat în Germania. Reprezentanții lui cei mai de seamă au fost Rodbertus și Marx.

Rodbertus pornesce dela stat și din prosperarea aceluia. Prosperitatea statului este lucru de căpetenie, individul trebuie să fie subordonat statului. Statul trebuie să conducă întreagă economia, ceea-ce duce la socialismul de stat. Toate mijloacele de muncă, proprietatea de pământ și toate capitalurile să ajungă în mâna statului. În interesul progresului muncitorul trebuie eliberat de sărăcie.

Cere ca timpul de lucru în industriile mai grele să fie de 7—8 ore la zi, în cele mai ușoare până la 10 ore. Ori-ce lucru săvârșit în acest timp normal se va plăti deopotrivă.

Socialismul modern stă sub influința a 3 spirite mari: Hegel, Feuerbach și Darwin. Acest socialism pleacă din principiu, că în istoria omenimei interesele materiale duc rolul principal, că acelea se refrâng

asupra tuturor cercurilor vieții și a ideilor omenesci și că sub influința intereselor materiale istoria constă din lupte de clase, ale căror urmări sunt referințele existente de producție și de câștig.

Socialismul actual este urmarea necesară a luptei dintre proletariat și burghezie, cari s'au dezvoltat în mod istoric. Acest socialism țintesc să împace contrastele existente între aceste 2 clase.

Pe terenul mișcării sociale moderne domnesc ideile lui Marx. Acesta a eliberat politica socială de frase.

După Marx munca e izvorul ori-cărei valori. Timpul de lucru este singura măsură a valorii, dar muncitorul este necesitat să cedeze capitalistului surplusul valorii, până când degenerarea domniei capitalului va nimici sistemul capitalismului. De fapt domnia capitalismului nu poate fi de durată.

Marx a fost primul, care a scrutat în perioada prezentă legile naturale ale societății din punct de vedere economic și a ajuns la rezultate de valoare științifică. Totuși multe din principiile sale, se crede că, nu vor pute rezista criticii severe la care sunt supuse în prezent.

În critica societății actuale socialismul creștin se unesce mai mult sau mai puțin cu doctrinele socialiste profane, în proiectele practice se apropie unele de altele, cu aceea deosebire însă, că punctul de plecare al reformei sociale se caută în principiile creștinismului și în aplicarea acelor.

Este fapt că socialismul a sămănat și sămână în lume multe idei condamnabile și mai ales când el se propagă în modul cum a început să se propage la noi, de oameni ignoranți, egoiști și inconștienți; cu toate acestea nu se poate nega, că unele din ideile și desideratele socialiste n'au influențat în bine asupra sistemului de legislație a statelor moderne și n'au contribuit la dezvoltarea comerțului și a industriei.

Socialismul temperat, care respectă *proprietatea și familia* și care se recomandă și se propagă dela înălțimea catedrelor universitare, acceptat fiind și de biserică, nu poate fi decât folositor. De aceea astfel de idei se introduc cu măsură și chibzuință de oameni de stat în legile civile și multe din aceste idei sunt îmbrățișate într'o formă sau alta și de biserică.

Însuși principele Bismark, care a introdus în legile statului unele din măsurile recomandate de doctrina socialismului rațional, nu s'a putut sustrage dela binefăcătoarea lui influință. S.

Asociațiunea institutelor de bani din Ungaria.

(Continuare.)

V. Datorințele membrilor.

§. 14. Fie-care membru al Asociațiunii este obligat a observa statutele și a promova după putință scopurile Asociațiunii.

§. 15. Membrii ordinari plătesc o taxă de înscriere de K 50— și afară de aceasta taxa anuală de membru. Membrii onorari și corespondenți sunt scutiți atât de taxa anuală, cât și de taxa de înscriere.

§. 16. Taxa anuală de membru se calculează după suma totală a capitalului social, a fondului de rezervă și a depozitelor spre fructificare, ce a avut institutul admis ca membru ordinar la finele anului precedent.

Membrii ordinari se impart în ce privesc sumele luate de bază la fixarea taxei de membru în cinci clase.

De clasa I se țin acele institute de bani la cari suma luată de bază la fixarea taxei nu trece peste K 1.000.000.

De clasa II se țin institutele, la cari baza taxei de membru este mai mare de K 1.000.000, dar nu trece peste K 2.000.000.

De clasa III se țin institutele, la cari baza taxei de membru este mai mare de K 2.000.000, dar nu trece peste K 4.000.000.

De clasa IV se țin institutele de bani, la cari baza taxei de membru este mai mare de K 4.000.000, dar nu trece peste K 6.000.000.

De clasa V se țin institutele de bani, la cari baza taxei de membru trece peste K 6.000.000.

Membrii ordinari sunt obligați a trimite Asociațiunii conturile de încheiere îndată după adunarea generală.

§. 17. Institutele de bani aparținătoare de clasa I plătesc o taxă anuală de membru de K 50; cele de clasa II K 100; cele de clasa III K 150; cele de clasa IV K 200 și cele de clasa V K 250.

§. 18. Modificarea claselor și urcarea ori reducerea taxelor de membru (§§. 16 și 17) este rezervată adunării generale.

§. 19. Taxa de înscriere trebuie plătită deodată cu declarațiunea de intrare în sinul Asociațiunii (§. 7). Membrii ordinari intrați la constituirea Asociațiunii sunt obligați a plăti taxa de înscriere în decurs de 15 zile dela adunarea generală constituantă.

Taxa de membru trebuie plătită în cuartalul I al fie-cărui an la cassa Asociațiunii în Budapesta. Membrul primit în cursul anului este obligat să plătească taxa întreagă în decurs de 15 zile dela primire în sinul Asociațiunii ca membru ordinar.

§. 20. Membrii ordinari intrați în Asociațiune la constituirea acesteia ori mai târziu sunt obligați a rămâne membrii timp de 3 ani. Dacă membrul ordinar nu și anunță eșirea din Asociațiune cel puțin cu 6 luni înainte de expirarea celor 3 ani dintâiu, atunci participarea sa la Asociațiune se consideră ca prolongită în tăcere pe alți 5 ani. Iar dacă nu se anunță eșirea din Asociațiune cu 6 luni înainte de expirarea acestor 5 ani, participarea membrului ordinar la Asociațiune se consideră de prolongită în tăcere pe alți 5 ani. Această regulă se aplică în mod corăspunător și în perioadele următoare de câte 5 ani, atât în ce privește durata participării la Asociațiune cât și timpul de anuț.

§. 21. Membrii ordinari în restanță cu taxele de membrii nu și pot exercia dreptul de vot și alegere până atunci, până nu și plătesc restanțele. Afară de aceasta pot fi constrânși la plățirea taxelor și pe cale judecătorească.

VI. Incetarea calității de membru.

§. 22. Calitatea de membru incetează prin eșire din sinul Asociațiunii. Membrii ordinari pot ieși numai după expirarea primului period de 3 ani, respective a a perioadelor ulterioare de câte 5 ani (§. 20.) dacă și-au anunțat această intențiune a lor în scris cel puțin cu $\frac{1}{2}$ an înainte presidentului sau direcțiunii Asociațiunii.

§. 23. Calitatea de membru incetează și în cursul celor 3 respective 5 ani, deodată cu disolvarea institutului de bani.

§. 24. Calitatea de membru incetează și prin eschiderea membrului din sinul Asociațiunii.

Eschis poate fi acel membru, contra căruia se pot ridica excepțiuni fondate în ce privesc moralitatea

și afacerile sale ori care vatăma vaza și interesele Asociațiunii.

Eschiderea o hotărește Consiliul cu majoritate de $\frac{2}{3}$ a voturilor, având a se pune obiectul acesta dinainte la ordinea de zi a ședinței.

Eschiderea se poate apela la adunarea generală, care decide cauza definitiv cu majoritate de $\frac{2}{3}$ a voturilor prezente.

Decisiunea de eschidere trebuie comunicată membrului eschis fără motivare.

Membrul eșit ori eschis n'are drept de a pretinde nici o rebonificare a plăților sale și preste tot n'are nici un drept asupra averii Asociațiunii.

VII. Organizațiunea Asociațiunii.

§. 25. Organele Asociațiunii sunt: a) adunarea generală; b) consiliul; c) direcțiunea; d) presidiul; e) directorul; f) comitetul de revisiune; g) secțiunile de specialitate și h) comitetele din provincie.

a) Adunarea generală.

§. 26. Adunarea generală o convoacă presidentul pe lângă comunicarea ordinei de zi.

Convocarea și ordinea de zi trebuie expediată fiecărui membru în scrisoare recomandată. Afară de aceasta direcțiunea poate publica convocarea și în diare.

Convocarea trebuie predată la poștă cel puțin cu 4 săptămâni înainte de adunarea generală.

§. 27. Adunarea generală este ordinară sau extraordinară și se ține de regulă în Budapesta. Fiecare adunare generală este îndreptățită a designa ca loc pentru ținerea proximei adunări generale ori și care oraș provincial din țară.

§. 28. Adunarea generală ordinară se ține odată pe an și anume în jumătatea primă a anului.

§. 29. Adunarea generală extraordinară trebuie convocată:

- a) dacă consiliul sau direcțiunea din cauze grave și urgente află că este de lipsă aceasta;
- b) dacă convocarea o cer cel puțin $\frac{1}{10}$ a membrilor ordinari pe lângă o motivare în scris adresată presidentului și arătarea obiectului.

În cazul de sub punctul b) al §-lui 29, convocarea adunării generale trebuie expedată cel mult la 8 zile dela intrarea cererei.

§. 30. Adunarea generală o presidează presidentul ori în caz de împedecare a acestuia vice-presidentul Asociațiunii; iar în cas când și acesta ar fi împedecat, un membru al direcțiunii designat spre scopul acesta.

§. 31. Membrii sunt îndreptățiți a înainta presidiului cel mult cu 20 de zile înainte de adunarea generală propuneri în scris, pe cari presidentul le comunică membrilor sub cuvertă, după posibilitate înainte de adunarea generală.

Ordinea de zi a adunării generale o statorcesc de altcum direcțiunea punând între obiectele de dezbateră și propunerile membrilor, intru cât acelea au intrat încă la timp și înainte de statorirea ordinei de zi.

§. 32. În adunarea generală are fiecare membru ordinar atâtea voturi de câte ori 50 de coroane a plătit în anul expirat ca taxă de membru; maximalul voturilor este 5.

Membrii ordinari se pot reprezenta în adunarea generală prin alți membrii cu drept de vot. Dar nici un membru nu poate reprezenta mai mulți decât alți 2 membrii.

Adunarea generală este capace a lua decisiuni dacă sunt reprezentați, deoparte cel puțin $\frac{1}{10}$ a tuturor

membrilor ordinari și de altă parte $\frac{1}{10}$ a voturilor reprezentate prin densesii.

§. 33. Dacă adunarea generală nu ar fi capace a lua decisiuni în sensul §. 32, atunci trebuie convocată pe a 15-a zi o nouă adunare generală, la care membrii trebuie invitați prin scrisori recomandate, predate la poștă cel puțin cu 8 zile înainte de adunarea generală. Aceasta adunare generală este capace a decide obiectele puse la ordinea de zi a adunării generale prime, fără considerare la numărul membrilor prezenți și a voturilor reprezentate.

§. 34. Decisiunile adunării generale se iau de regulă prin votare cu graiu viu și cu majoritatea simplă a voturilor. În cas de paritate decide votul presidentului. La cererea în scris a 20 de membrii ordinari trebuie ordonată votare secretă.

Pentru validitatea decisiunilor referitoare la primirea și eschiderea membrilor și la disolvarea Asociațiunii se recere majoritatea de $\frac{2}{3}$ a membrilor ordinari prezenți și cu drept de vot.

§. 35. Alegerile se fac în adunarea generală de regulă prin votare cu graiul viu. La propunerea în scris a 20 de membrii ordinari trebuie ordonată votare secretă. La alegeri decide, cu abatere dela § 34 majoritatea relativă a voturilor și în cas de paritate a voturilor soartea.

Comitetul de scrutiniu îl alege adunarea generală la propunerea presidentului.

§. 36. Despre adunarea generală se dresează un proces verbal, și anume din partea directorului Asociațiunii și în cas de împedecare a acestuia din partea unui alt notar designat de president. Procesul verbal îl subscriu presidentul, notarul și doi verificători ai procesului verbal, aleși de adunarea generală la propunerea presidentului.

§. 37. De sfera de competență a adunării generale se ține:

- a) alegerea presidentului, a vice-presidentilor, a consiliului, a direcțiunii, a comitetului de revisiune, a membrilor onorari și corespondenți, a verificătorilor procesului verbal și a scrutinatorilor; constituirea secțiunilor de specialitate și alegerea membrilor lor;
- b) a decide asupra raportului anual al direcțiunii și asupra opinării consiliului;
- c) a fixa proiectul de buget anual și a stabili contribuțiile de spese ale membrilor în cadrul §§. 15—18. Anul Asociațiunii coincide cu anul solar;
- d) aprobarea socotelilor anuale și votarea absolutului;
- e) fixarea tarifelor generale a taxelor și a speselor plătibile pentru servicii speciale;
- f) modificarea statutelor;
- g) a decide asupra propunerilor;
- h) a decide disolvarea Asociațiunii și asupra întrebării averii ei.

(Va urma.)

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea.

Sibiu, 24 Iunie 1904.

În general situația pieței interne de bani arată puține schimbări față de săptămâna trecută. Discontul privat a fost la început $3\frac{1}{4}\%$ s'a urcat succesive la $3\frac{5}{16}\%$ și mai pe urmă la $3\frac{3}{8}\%$. Causa acestei încordări a etalonului este a se căuta în preparativele băncilor

pentru ultimo și pentru răscumpărarea cupoanelor dela 1 Iuliu.

În piața externă de bani abundența de numărare continuă a fi mare. În Berlin discountul privat s'a redus cu $\frac{1}{8}\%$ la 3% , în Londra d'abia este de 2% și în Paris de $1\frac{1}{8}\%$.

AGRICULTURA.

Situațiunea agricolă.

În Ungaria. Din raportul ministerului de agricultură dela 15 Iunie a. c. prezentăm următoarele date:

Se constată cu bucurie că ploile mult așteptate au căzut în cele mai multe regiuni ale țării, unde se și arată o ameliorare a situațiunii agricole. În urma ploilor se speră acum o recoltă aproape mijlocie. Durere numai că nici în timpul din urmă nu a ploat în toate regiunile țării și nu pretutindeni de ajuns. În jumătatea primă a acestei luni abia au fost ploi în regiunile din dreapta și stânga Dunării, în dreapta Tisei au fost puține, din contră în stânga Tisei, în părțile Bănătuului și în Ardeal a ploat bine. Situațiunea agricolă relativ s'a îmbunătățit simțitor. Totuși cositura primă din livezi este perdută în multe părți. dezvoltarea cucuruzelor a întârziat mult, și spicoasele au rămas mici și rari. Dacă e să se reculeagă mai bine întreagă vegetațiunea ar trebui încă ploae. Cea căzută în perioada de care vorbim, nu pretutindeni a săturat pământul.

Rugina bântue în deci de comitate, între cari mai mult în comitatul Torontalului. Din mai multe comitate se anunță, că holdele sunt pălitate, din altele că sunt atacate de insecte.

Fiind-că ploile au sosit abia în ora a 12 prospectele recoltei cerealelor s'a îmbunătățit numai puțin. Asupra calității grâului ploile au avut ici-colea influință favorabilă, în alte locuri ele n'au influințat nici asupra grâului nici a secării, cum nici asupra orzului și a ovșului. Ovșul în unele regiuni a dat chiar îndărăt. Astfel ovșul va isbuti numai în foarte puține locuri.

Prospectele recoltei pe baza raportului ministerial sunt următoarele:

	Teritoriul cultivat în jug.	Media recoltei per jug. cat. în măși metr.	Recolta totală în măși metr.	Recolta an. 1903 în măși metr.
Grâu . .	6.031,546	5.64	34.016,500	44.077,154
Săcară . .	1.979,351	5.90	11.684,400	12.911,154
Orz . .	1.817,128	5.85	10.624,300	14.059,958
Ovș . .	1.787,809	5.03	8.989,300	12.676,469

Deci minus față de anul trecut:

la grâu	cu	10.060,654	măși	metrice
„ săcară	„	1.226,613	„	„
„ orz	„	3.435,654	„	„
„ ovș	„	3.687,169	„	„

în total minus 18.410,094 măși metrice.

Rapița a dat rezultate diferite. În stânga Dunării și în dreapta Tisei rezultatul a fost în parte bun; în dreapta Dunării și între Tisa și Dunăre parte mijlocie; în Bănat și în stânga Tisei abia mijlocie.

Cucuruzul și la 15 Iunie era în general slab, rămânând îndărăt în dezvoltare. În multe locuri numai atunci răsărea, indeosebi cel sămănat de a doua oară.

Ploile sunt indispensabile pentru această plantă. Săpatul s'a întârziat pretutindeni.

Cartofii s'au recules după ploi.

Păștăioasele au suportat în multe locuri seceta fără mare pierdere. În urma ploilor s'au recules și cele ce remaseră îndărăt.

Plantele de grădină și varza au suferit mult aproape în toată țeara.

Meiul și hrișca au răsărit bine în urma ploilor. Soiurile timpurii nu se desvoaltă satisfăcător.

Tutunul s'a dezvoltat slab din cauza secetii. Tot asemenea și cânepa și inul. În urma ploilor, cânepa se mai poate îndrepta, nu însă și inul, a cărui recoltă este compromisă.

Hemeiul e în situațiune satisfăcătoare numai în Ardeal.

Napii de zahăr și de nutreț s'au mai recules după ploaie, totuși au rămas și ei îndărăt în dezvoltare și au încă trebuință de ploi.

Nutrețurile artificiale. Prima cositură de luțernă și trifoiu a fost cantitativ slabă, calitativ însă bună. Unde a ploat, luțerna și trifoiul pentru a doua cositură se desvoaltă bine. Unde au lipsit ploile se dezvoltă slab. Măzêricea, cucuruzul de nutreț și mohorul sunt mici, deși s'au ameliorat în urma ploilor.

Livezile au dat în general din prima cositură o recoltă slabă. Otăvile încep a se inimă.

Pășunile în multe locuri sunt cu totul lipsite de iarbă, în altele s'au recules dar nu în mod satisfăcător.

Pomi promit în general recoltă bună, indeosebi merii, prunii și cașii.

Vile promit și ele recoltă bună în cele mai multe regiuni ale țării.

SUMAR.

Contra băncilor noastre! — Cassele de păstrare și Asociațiunile. — Socialismul. — Asociațiunea institutelor de bani din Ungaria. — Revista financiară: Situațiunea. — Agricultură: Situațiunea agricolă.

Bursa de mărfuri din Budapesta.

Cursul din 22 Iunie 1904.

Grâu de Bănat	per 50 kg. vinde . .	8.60— 9.10
„ „ Tisa	„ „ „ „ . .	8.80— 9.45
„ „ Pesta	„ „ „ „ . .	8.70— 9.40
„ „ Alba-reg.	„ „ „ „ . .	8.70— 9.30
„ „ Bacica	„ „ „ „ . .	8.80— 9.25
Secară	„ „ „ „ . .	6.40— 6.50
Orz	„ „ „ „ . .	6.10— 6.60
Ovș	„ „ „ „ . .	5.75— 6.10
Porumb	„ „ „ „ . .	5.30— 5.40
Rapița	„ „ „ „ . .	10.00— 10.50
Untură de porc B.-Pesta	„ „ „ „ . .	61.50
Slănină (clisă)	„ „ „ „ . .	51.00— 54.—

Bursa de București.

Cursul din 22 Iunie 1904.

Renta amort. 1881 de $5\frac{0}{10}$	vinde Lei	99 $\frac{7}{8}$
„ „ 1892 $5\frac{0}{10}$	„ „	101 $\frac{1}{2}$
„ „ 274 mil. $4\frac{0}{10}$	„ „	89 $\frac{3}{4}$
„ „ 1898 $4\frac{0}{10}$	„ „	86 $\frac{3}{4}$
Fonciare rurale $5\frac{0}{10}$	„ „	101 $\frac{7}{8}$
„ „ $4\frac{0}{10}$	„ „	91
Scris. fonc. urb. București $5\frac{0}{10}$	„ „	91 $\frac{1}{8}$
„ „ Iași	„ „	86 $\frac{3}{4}$

